

O verpeinzingen

Copernicaanse omwenteling

In Griekenland kijk ik graag naar de zonsondergang. De hemelse kleurenpracht verdubbelt zich weerspiegelend in een rimpelloze zee. De dagkrekels staken hun gekrakeel en de nachtkrekels aarzelen nog met hun welluidend gezang. Mensen en dieren komen even bij van de dagelijkse beslommeringen. Stilte! Even helemaal niets. Tijd om na te denken. Tijd voor zelfbezinning.

Wonderlijk die baan van de zon. Langzaam maar zeker stijgend en weer dalend verdwijnt de zon ten slotte opvallend snel als een grote vuurbal achter de horizon. Morgen keert hij terug, net zo stralend. Zo is het en zo was het, eeuw in en eeuw uit. Geen wonder, dat wij mensen de aarde als het middelpunt zagen van het heelal.

Het was niet zonder gevaar voor eigen leven dat Copernicus dit evident lijkende feit als illusie ontmaskerde. Zijn twijfel aan iets vanzelfsprekends leidde tot een totale omwenteling van ons wereldbeeld.

Net als Copernicus waagt de voetbalscheidsrechter welhaast zijn leven wanneer hij als bevoegd deskundige – wel of niet - fluit voor buitenspel. Zelfs met hulp van zijn grensrechters kan hij zijn oordeel ‘buitenspel’ niet met zekerheid vaststellen. Het is immers fysiek onmogelijk vanaf één standpunt naar meerdere plaatsen tegelijk te kijken. Dit geldt niet minder voor het partijdige ‘leken’-publiek.

Menselijke waarneming is altijd beperkt en oordelen zijn nooit neutraal. Wij vermengen arbitraire waarneming met de ingrediënten belang, hoop, verlangen en vermeende kennis tot iets wat wij ‘feiten’ noemen.

Dit geldt nog sterker als wij onze bezinnende blik niet op de werkelijkheid buiten ons richten, maar op die binnen onszelf. Hier doet zich namelijk een extra moeilijkheid voor. Als ‘bekijker’ ben ik dezelfde persoon als degene die bekeken wordt. De problemen van ‘de zon’, ‘het buitenspel’ en de ‘partijdigheid’ komen onverminderd terug, nog versterkt door de verdubbeling van ‘zien’ en ‘gezien worden’. ‘*Wat ik bekijk*’ valt samen met ‘*wie dat bekijkt*’.

Als een levensbedreigende ziekte ons treft, dringen existentiële vragen zich onvermijdelijk op. Niet alleen de vragen, maar ook de persoonlijk gegeven antwoorden komen opnieuw in beeld. Hoe denk ik eigenlijk over leven, ziekte en dood? Waar draait het om in mijn leven? Kloppen die oude en vertrouwde antwoorden nog wel?

Zelfbezinning betekent het achterhalen van wat je eigenlijk denkt, vervolgens het twijfelen aan oude vanzelfsprekende zekerheden en ten slotte – zonodig - het bewust kiezen van nieuwe antwoorden op oude vragen. Wat is hier schijn of werkelijkheid? Welke oordelen over onszelf zijn ware feiten?

Wij *zien* dat wij kanker hebben, maar betekent dat feit onvermijdelijk ons ongeluk? Kunnen gedachten ons belemmeren gelukkig te zijn? Kan verandering van denken ons weer gelukkig maken? Ik denk van wel.

Waar vinden wij, zoals Copernicus, het vaste punt in ons leven? Hij doorbrak een gedachte die eeuwenlang *waarlijk* feitelijk leek. Wij *zien* de zon immers echt om de aarde draaien. Zijn twijfel aan een vermeend feit, bracht een waarheid aan het licht, die ons wereldbeeld 180 graden deed kantelen. Indien ziekte ons levensgeluk negatief lijkt te bepalen, is ook in ons persoonlijk leven een copernicaanse omwenteling mogelijk. Dat maakt een wereld van verschil.

Net als Copernicus kunnen wij niet om de feiten heen. Hij niet om de zon en wij niet om de kanker. Anders dan Copernicus hebben wij wel iets te kiezen. Natuurlijk *niet* het feit van onze kanker, dat ons overkomt. *Wel* de wijze waarop wij hiermee omgaan en *wel* ons denken over wat er allemaal gebeurt. Levenshouding en denken zijn geen onveranderbare feiten, maar echte keuzen. Kiezen voor geluk brengt het zonnetje in eigen huis, zelfs op sombere dagen, en daar draait het leven om.

Met weemoed kijkend naar de ondergaande zon zie ik een nieuwe dag in het verschiet. Schijn of werkelijkheid? Het maakt niet uit. Het vaste punt ligt binnen bereik. Ik kies voor de vrijheid van mijn denken, ongeacht de feiten van het lot.